

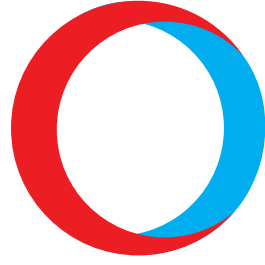
ORSAM'DA 12 TEMMUZ 2010'DA GERÇEKLEŞEN ORSAM - IAMES TOPLANTISI

ORSAM - IAMES MEETING IN
ORSAM ON 12 JULY 2010

اجتماع "IAMES-ORSAM" المنعقد بتاريخ ١٢ تموز/ يوليو ٢٠١٠

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM

TUTANAKLARI

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuŐtur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yođunlaŐtırmıŐtır.

Ortadoğu’ya BakıŐ

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barıŐçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barıŐın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaŐmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaŐtırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaŐtırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algalmasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözümler önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araŐtırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaŐtırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaŐtırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

**ORSAM'DA 12 TEMMUZ
2010'DA GERÇEKLEŞEN
ORSAM - IAMES TOPLANTISI**

**ORSAM - IAMES MEETING IN
ORSAM ON 12 JULY 2010**

اجتماع "IAMES-ORSAM" المنعقد بتاريخ ١٢ تموز/ يوليو ٢٠١٠

ORSAM'DA 12 TEMMUZ 2010'DA GERÇEKLEŞEN ORSAM - IAMES TOPLANTISI

KONUŞMACILAR

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

Prof. Do Duc Dinh
(Vietnam) Afrika ve Ortadoğu Çalışmaları Enstitüsü
(IAMES) Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen
ORSAM Ortadoğu Danışmanı,
Ahi Evran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

Oytun Orhan
ORSAM Ortadoğu Uzmanı

Hasan Kanbolat:

ORSAM'da bizi ziyaret ettiğiniz için teşekkür ederiz. Bu toplantıların ilk olmasından memnunuz ve gelecekte de devam etmesini gerçekten isteriz. Türkiye'deki Vietnam Büyükelçisi bu toplantının çalıştay formatında olmasını istedi. Umarız ki gelecekte daha geniş tabanlı konferanslarımız olur. Artık sizlerle Ankara, İstanbul ya da Vietnam'da da toplantılar düzenlemek isteriz.

ORSAM iki sene önce kuruldu. Önceliğimiz çoğunlukla Irak fakat Avrasya ile de ilgileniyoruz. Fakat Ortadoğu'da özellikle Irak üzerinde yoğunlaşıyoruz. Birkaç ay içinde Bağdat'a bir ofis açacağız. Dileriz ki Bağdat hem Türkiye'den hem de dünyadan gelen sizin gibi entelektüellerle buluşma yerimiz olur. Bu yüzden hepimizi Bağdat ofisimizde görmekten mutluluk duyarız. Size olabildiğince yardımcı olmaya çalışacağız.

Bu bizim aylık Ortadoğu Analiz dergimiz. Makalelerde Ortadoğu gündemindeki sorunları ele alırız. Türkçe olarak basılmaktadır. Bu da iki yılda

bir çıkan akademik dergimiz: Ortadoğu Çalışmaları. Ortadoğu Çalışmaları dergimizdeki makaleler Türkçe, Arapça ve İngilizcedir. Ayrıca raporlar da yayımlarız. Örneğin bu Türkiye-Rusya ilişkileri ile ilgilidir. Bu rapor da Lübnan'la ilgili. Raporlarımız Türkçe, Arapça, Rusça ve İngilizcedir.

Vietnam Türkiye'de bilinir ve pek çok insan tarafından saygı duyulur. Vietnam'ın gösterişli bir dayanma tarihi olduğu için, Türkiye'de çok saygı görür. Bu yüzden bugün Vietnam'dan bir üyenin bizi ziyaret etmesinden dolayı çok heyecanlıyız. Toplantıya başlamadan önce sizleri de tanımak isteriz ve daha sonra toplantıya başlayabiliriz.

Kürşad Turan:

Ben Kürşad Turan. Burada Danışmanım ve Gazi Üniversitesinde yardımcı doçentim.

Serhat Erkmen:

Ben de Ahi Evran Üniversitesinde yardımcı doçentim ve ORSAM'da Ortadoğu Danışmanıyım.

Oytun Orhan:

Ben Oytun Orhan, ORSAM'da Ortadoğu Uzmanıyım ve genellikle Suriye ve Lübnan üzerinde çalışıyorum..

Sercan Doğan:

Ben Sercan Doğan, ORSAM'da uzman yardımcısıyım. Master çalışmalarımı Bilkent Üniversitesinde yapıyorum.

Ogün Duru:

Benim adım Ogün Duru. ORSAM'da yönetici editörüm.

Prof. Do Duc Dinh:

Teşekkürler Prof. Hasan Kanbolat. Burada sizinle birlikte olmaktan dolayı çok mutluyuz. Biz Afrika ve Ortadoğu Çalışma Enstitüsünden geliyoruz. Ortadoğu ile ilgili pek çok projede çalıştık. Ortadoğu'yu gezmek için pek vaktimiz olmadı, bu zamana kadar sadece 3 ülke gördük ve işbirliği kurmaya çalıştık. Geçen sene Basra Körfezinde mutabakat zaptı imzaladık. Bu sene Ekim ayında Vietnam'da Ortadoğu ile ilgili bir seminer düzenlemeyi planlıyoruz. Bu durumda Ortadoğu'daki üniversitelerle ve farklı araştırma enstitüleriyle işbirliği içinde olmayı bekliyoruz. Bu sefer elçiliğe sizin enstitünüzü gezmek için teklif ettik. Sizin ülkenizi ziyaret edebilmek bizim için büyük şans.

Vietnam ekonomisi hakkında kısa bir sunumumuz olacak. Daha sonra bizim için olabilecek işbirliği hakkında konuşuruz. Ekimde Vietnam'ı ziyaret için birkaç kişi gönderebilirsiniz. Sizi Vietnam'a bize katılmanız için davet ediyoruz. Küçük bir seminerle başlarız. Eğer, seminerden önce ve ya

sonra, katılmak için zamanınız olursa araştırma projeleri, iki enstitünün geleceği için işbirliği oluşturmaya başlayabiliriz. Gelecekteki iş birliğimiz için mutabakat zaptı imzalayabiliriz. Burs değişimleri yapabiliriz. Türkiye ve Ortadoğu ile ilgili araştırmalar yapabiliriz ve siz de Vietnam, Asya ve ya Güneybatı Asya ile ilgili araştırmalar yapabilirsiniz. İki enstitü arasında değişim programları uygulayabiliriz. Bu gelecekteki bir işbirliğinin başlangıcı olabilir.

Size iş arkadaşlarımı tanıtayım. Bayan Hue Dışişleri Asistanımızdır. Bay Duong, Bilim ve Teknoloji Bakanlığında gelmektedir. Bayan Hien benim araştırma enstitümden geliyor, politik konular üzerinde çalışıyor. Bayan Loi yönetim ofisimizin başkanıdır. Bayan Hoa özel eğitim şirketimizin müdürüdür. Bayan Phuong, Ortadoğu ile ilgili çalışmalar yapar. Bay Tung ise Türkiye Vietnam Büyükelçiliğindeki Birinci Kâtibidir. Şimdi bir sunumum var ve sonrasında da işbirliği üzerine konuşabiliriz.

Vietnam'ın ekonomik yenilenmesi üzerine bir araştırmamız var. Vietnam'da, başka hiçbir ülkenin kullanmadığı bize özel bir terimdir bu. Çin'de yenilik derler, Hindistan'da ise yenilik ya da liberalleşme. Biz Vietnam'da yenilenme kelimesini kullanıyoruz. Bu bütün sistemi kurmak istediğimizi belirtiyor. Eski sistemin iyi çalışmadığını ve değişikliklerin de sisteme uymayacağını fark ettik. Bu yüzden de yenilenme diyoruz.

Görüyorsunuz ki 1975'den 1986'ya kadar olan zaman dilimi var. Eski ekonomik planımızda Sovyet sistemi kullanıyorduk. 1975 yılında ülkeyi işgalden kurtardık. 1976 yılında tüm ülke yeniden birleşti. Ondan önce Kuzey

Vietnam Sovyet sistemini ve Güney Vietnam Amerikan sistemini, Piyasa ekonomisini kullanıyordu. 1976 yılından 1986 yılına kadar bütün ülkenin planlı ekonomiye geçmesini sağladık. Bu sistem içinde devlet mülkü ve özel mülkiyet gibi bazı temel özellikler vardı. Yeniden denge dağılımı sistemine devam ettik. Sovyetler Birliğinden ve sosyalist ülkelerden gelen yardımları çok boş yere kullandık. O zamanlar yardımlara güvenirdik ve fazla ticaret ve yatırım yapmazdık. 10 senelik ekonomi üretimi olmayan, gelişme kaydetmeyen ve Sovyet yardımına çok fazla güvenen terk edilmiş ekonomi haline geldi. Bu durum çok ciddi sosyal ve ekonomik krizlere yol açtı. O yıllarda politikalarımız ekonomik gelişmeye yönelikti fakat artık oranı çok düşüktü, sadece %3-4 civarıydı. Enflasyon çok yüksekti. O yıllarda Zimbabwe gibi milyonlara ulaşan enflasyonumuz olmadığı için şanslıydık ama bizim enflasyon oranımız yıllık 700-800 civarındaydı. Senenin başında paranız olsa bile, senenin sonunda o para ile hiçbir şey alamazdınız. O yüzden durum çalışan kesim için çok zorlu bir hale gelmişti. Savaştan sonra kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hâsıla yaklaşık 100 Amerikan

Doları kadardı. Ekonomi Tanzanya ekonomisi ya da Afrika ekonomisi gibiydi. Yoksulluk oranı çok yüksekti. Nüfusun %70'i yoksulluk sınırının altındaydı. O zamanlar insanlar Vietnam ekonomisinin kıtlık ekonomisi olduğunu söylerlerdi. Yiyecek kıtlığımız, tüketim malları kıtlığımız ve her şeyden önce ihtiyaç malları kıtlığımız vardı. Her sene milyonlarca ton yiyecek ithal etmek zorunda kalıyorduk, Rusya'dan buğday ve diğer ülkelerden de yiyecek alıyorduk. Ekonomimiz o kadar kötüydü ki, karne sistemine geçmek zorunda kalmıştık. Herkesin karnesinde kişi başına 4 metre karelik kumaş, 500 gram şeker ve 350 gram et vardı. Bu durum bizi yenilik yapmaya itti. O zaman politika yapımcılar, bilimliler ve insanlarla çok tartışmalara girdik. Eğer yenilik yaparsak nasıl bir değişiklik olacaktı?

O zamanlar pek çok insan sosyalist ekonomik sistemi planlı sisteme adapte etmemiz gerektiğini düşündü. Bazıları plan sisteminin çalışmadığını söyledi. Piyasa ekonomisine geçmeliydik. 1986 yılında değişmemiz gerektiğine karar verdik. O zaman da insanlar dedi ki değişirsek yeniliğe ihtiyacımız var. Yenilik yapmak konusunda herkes hemfikir değildi. Liberalleşme kelimesini kullanmak istemiyorduk. Hindistan liberalleşme kelimesini kullandı. Biz 'yenilenme' demeyi uygun gördük. Yenilenme konusunda, görüyorsunuz ki bazı temel değişikliklerimiz var, örneğin 1986'dan önce sosyalist ekonomiyi kullanıyorduk fakat sonra çok sektörlü emtiaya geçtik. Pek çok insan emtia ekonomisinin ne olduğunu merak etti çünkü bizde genelde emtia piyasası vardı. Fakat emtia ekonomisi, sadece Vietnam'a özel yeni bir kavramdır. Piyasa ekonomisi terimini kullanmadık, emtia ekonomisi dedik. İkincisi biz çoklu sektörü

kullandık, çünkü önceden devlet sektörünü kullanıyorduk. Sosyalist ekonomi devlet ve özel sektör demektir. Yani, bu çoklu sektörde özel sektörü kabul ettik. Özel sektörde Vietnam özel sektörü ve yabancı özel sektörü kabul ettik, yani yabancı yatırımları da kabul ettiğimiz anlamına geliyor. Sonra, beş sene boyunca değişime devam ettik ve piyasa mekanizmasına geldik. Burada bazı insanlar piyasa ekonomisine geçtiğimizi söyledi. Korktuğumuz için pek çok insan piyasa ekonomisini kabul etmedi. Emtia ekonomisi denildiğinde ise bir sorun yoktu. Emtia kıtlığı içerisinde bir ekonomimiz vardı. Bu yüzden emtia ekonomisine geçtik. Fakat eğer sermaye piyasası hakkında konuşmak isterseniz, iş piyasası hakkında konuşmak isterseniz, o zamanlar Vietnamlı insanlara göre, bunları kabul edemezdik. Çünkü eski sosyalist ekonomisi varken sermaye piyasası ve iş piyasası sömürücülük demektir. İnsanlar bu yüzden korkuyorlardı. Bizde piyasa mekanizmasını kullandık ve piyasa ekonomisini öğrendik fakat iş piyasası ve sermaye piyasasını kabul etmedik. O yüzden konsept değişti. Beş yıl devam ettik ve yeni bir konseptte geçiş yaptık. Şimdi piyasa ekonomisini kabullendik fakat hala serbest piyasa ekonomisinden korkuyoruz. Bu yüzden sosyalist çıkışlı piyasa ekonomisini kullanıyoruz. Yine de bu yeni konsept Vietnam Komünist Partisi tarafından tartışılıyor. Ekonomideki dört adet değişiklik insanların düşünme tarzını değiştirdik. Birinci olarak, değişikliklerin en önemlisi olan mülkiyettir. 1985'ten önce, mülkiyetlerin tamamı devlete aitti. Fakat şimdi devlet mülkiyeti %40'tan daha az. Yabancı yatırımlar %15'lik bir mülkiyete sahip. Özel mülkiyet ise %46.

Gördüğünüz üzere ekonomideki değişiklikler daha fazla gerçekçi, da-

ha az kuramsal. Sosyalist temelleri devletin durumuna uydurmayı bile denedik. Ekonomi için kısa ve uzun vadeli programları benimsedik. Kısa vadeli program için enflasyon kontrol programları kurduk. Fakat yenilenmeden önce enflasyon oranı %700-800 kadardı. 2007 yılında enflasyon oranı %10'dan daha azdı. Geçen sene enflasyon %8'di. Tarımın ve kırsal kesimlerin geliştirilmesi konusunda da çalıştık. Bu, özellikle yiyecek üretimi konusunda çok faydalı oldu. Şu anda dünyada ikinci büyük pirinç ihracatını biz yapıyoruz. Geçen sene pirinç üretimi konusunda Vietnam, Tayland'dan sonra geliyordu. Belki birkaç sene içinde Vietnam pirinç ihracatında bir numara olacak. Bu tarım ve kalkınma programımız. Kısa vadeli en önemli programımızdan biri. Üçüncü kısa vadeli programımız ise tarımsal ürün imalatımız. Birleşik Devletlere kahve çekirdeği ihraç ediyoruz. Sadece %5'lik bir tarifemiz var. İşlenmiş kahve çekirdekleri ihraç ettiğimizde tarife %85'ti. Sadece kahve çekirdeği ihraç edebiliyorduk. Birleşik Devletlerle ilişkileri normalleştirdik, Birleşik Devletlerle rekabete girebiliyoruz ve ihraç edebiliyoruz. Şu anda Vietnam dünyanın ikinci en büyük kahve çekirdeği ve pirinç ihracat eden ülkesidir. Bu programlar ilerleme için çok iyi. Dördüncü program ise tüketici malların ve ihracatların üretimini arttırmaktır. Kıyafet, yiyecek ve pek çok temel ihtiyaçlar konusunda eksikliklerimiz vardı. Tüketici malları programı ile şu anda 10'dan fazla ürünün ihracatı bir milyar Amerikan Dolarından fazla. Beşinci program ise yabancı döviz art-talebini değiştirmek. Planlı ekonomide pek çok kontrol sistemimiz vardı. Farklı değişimler için farklı döviz kurları belirlemiştik. Eğer belli bir oranda ihracat yapılıyorsa ve ithalat yapılıyorsa kur değişiyordu. Dört ya

da beş farklı kurumumuz vardı. Şimdi ise döviz kurları piyasa sistemine uyarlıdır. Farklı kurlar yok. Bunlar zamanın en zor şartlarında, yiyecek kıtlığında, temel ihtiyaçların kıtlığında, yabancı döviz kurları gibi en zor sorunlarda çalıştığımız kısa vadeli programlar. Bu programlar çok sıkıntılı zamanlarda çalıştı.

Kısa vadeli programların yanı sıra uzun vadeli programlarımız da söz konusu. 'Kapsamlı sosyo- ekonomik gelişmeler stratejisi' dediğimiz, 1991'den 2000' ve 2001'den 2010'a kadar olan, 10 yıllık programlarımız da mevcut. Şu anda 2011-2020 programları üzerinde çalışıyoruz. Programlarımızın en temel amacı Vietnam ekonomisini sanayileştirmek ve modernleştirmektir. İki ana uzun vadeli programımız var. Düşünce yapısının ve temel politikaların değişmesiyle ekonomiye pek çok getirimiz oldu. Her şeyden önce, gayri safi yurtiçi hâsılamız ortalama %7-8'lik bir büyüme gösterdi. Bazı yıllar %8 bazı yıllar ise %9 oldu. 1997 ve 1998 yılındaki Asya Ekonomik Krizi ve 2007-2008'deki kriz ile %5'e düştü. Fakat 25 yılda ortalamamız %7-8'dir. Bu sene %6,5'lik bir artış planladır. Bu oranlarla gayri safi yurtiçi hâsılayı her 10 senede bir ikiye katlamış olduk. Kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hâsıla ise 1986'daki 100 Amerikan Dolarından 2008'de 1000 Amerikan Doları, yani 10 kat daha fazla. İşte bu ekonomimizin resmidir. Tasarruflarda büyüyor. Yenilenme reformunun başlangıcında tasarruflarımız sadece %11 civarındaydı, bugün ise neredeyse %40. Bu yüksek oranlı tasarruflar ekonomik büyümemiz için en önemli dinamiklerden biridir. Ayrıca gayri safi yurtiçi hâsıla artışımızın yanı sıra sektörel alanda da değiştik. Gördüğünüz üzere tarım %7 civarındaydı, şimdi %17. Sanayi de %42 gelişti. Ay-

rica hizmetlerimiz %40'a yaklaşıyor. Bunlar ekonomi alanındaki değişimlerdir.

Ekonomi teorilerinde insanlar aşamalı yaklaşımlardan bahsederler. Bu durumda Vietnam'da kullandıklarımız da aşamalı yaklaşımlardır. Ekonominin açılmasından beri, ilk başta Güneybatı Asya Devletleri Ortaklığına girmeye karar vermiştik. Daha sonra Asya-Pasifik Ekonomik Konferansında, Asya-Pasifik ülkelerine katıldık. Daha sonra Birleşik Devletler ambargosunu kaldırdık ve onlarla ilişkilerimizi düzelttik. En son olarak da 2007'de Dünya Ticaret Örgütü'nün tam üyesi olduk. Bu gelişmelerle Vietnam ekonomisi dünya ekonomisine doğru ilerliyor. Gördüğümüz üzere, bunlardan önce ilk başta piyasa kelimesini kullanmıyorduk fakat şu anda kullanıyoruz. Dünya Ticaret Örgütü'ne piyasa ekonomisi olmayan kabul edilmiyor. Şu anda Dünya Ticaret Örgütü'nün üyesiyiz ve bu üyelikten itibaren, ekonomimiz daha açık ve dinamik hale geldi. Bunlarla birlikte ticaret oranı gayri safi yurtiçi hâsıladan %100 daha fazla. Yenilenmeden önce 1986'da Vietnam ithalatı yarım milyon Amerikan Doları'ndan daha azdı. Şimdi milyon dolarları buldu. İthalatımız o dönemlerde yarım milyon dolardan daha azken, şu anda yüz milyon dolardan daha fazla oldu, geçen zaman içinde iki yüz kat arttı. Bu ekonomimiz için büyük bir şans.

Bu ekonomiyi daha rekabetçi yaptı. Yabancı yatırımlar 20 milyon Amerikan Doları civarında. Türk ekonomisiyle kıyaslandığında bu çok düşük bir meblağdır, yabancı yatırımlar 100 milyon Amerikan Doları'nın üstündedir. Fakat Vietnam'da hızlı ilerliyor. Her sene 5-6 milyon Amerikan Dolarımız oluyor. Bu ülkenin gelişmesine

çok büyük bir katkıdır. Ayrıca ticaret ve yabancı yatırımların yanı sıra, Vietnamlıların para havaleleri vardır. Üç milyon Vietnamlı Amerika, Avustralya, Fransa gibi ülkelerde yaşamaktadır. Her sene beş milyon Amerikan Doları yollarlar, bu da ülkedeki yatırıma katkı sağlar. Ayrıca stoklarımızı da arttırmaya başladık, sadece iç pazarda değil aynı zamanda New York yabancı menkul kıymetler borsaları gibi, uluslararası borsalara da girmeye başladık. Siyasal ve sosyal alandaki kalkınmaya gelirse, ekonomik kalkınmanın siyasal ve sosyal sistemi etkilediğini ve istikrarlı bir hale getirdiğini görebilirsiniz. Bugüne kadar Vietnam birkaç bölgesel zirveye ev sahipliği yapmıştır. Vietnam, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin daimi olmayan bir üyesi de olmuştur ve bu yıl Vietnam ASEAN aktivitelerine başkanlık edecektir. Ayrıca, ASEAN zirvesi de Vietnam'ın ev sahipliğinde yapılmıştır. Bütün bunlar, ülkenin istikrarının ekonomik kalkınmaya yaptığı katkıyı göstermektedir.

Sosyal alandaki önemli gelişmelerden biri yoksulluğun azaltılması olmuş-

tur. Vietnam Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın Milenyum Kalkınma Hedeflerinden birkaç tanesini gerçekleştiren ender ülkelerdendir. Bazı Afrika ülkeleri veya Hindistan gibi, aynı GSMH seviyesinde olan ülkeler dikkate alındığında Vietnam'ın yoksulluk seviyesi daha düşüktür. Bu husus Vietnam'ın sosyal alandaki kalkınmasında çok önemli bir gelişmedir. Eğitimle ilgili olarak, bir değişim gerçekleştirmek için çok büyük çabalar içine girdiğimizi görebilirsiniz. Bugün, nüfusun %90'ından fazlası okuma- yazma bilmektedir. Okulların ve üniversitelerin sayısı artmıştır. Sağlık sisteminin de geliştiğini görmek mümkündür. Ben Tanzanya ve Vietnam ekonomilerini karşılaştıran bir makale yazmıştım. Bu makale için yaptığım araştırmalarda, 1960'larda her iki ülkede de yaşam beklentisinin 50 yıl olduğunu tespit etmiştim. Fakat şimdi, Tanzanya'daki yaşam beklentisi 48 yıl iken Vietnam'da 70 yıla yükselmiştir. Bu da sağlık sistemimizin iyi olduğunu göstermektedir.

Bu gelişmeler esnasında birçok sorunla da karşılaştık. Genel anlamda

olumlu gelişmeler olsa da, ara sıra sorunlarla da yüzleşmekteyiz. Bugüne kadar üç önemli kriz yaşadık. En büyüğü ve en uzun süreni 1975-1986 arasındaki krizdi. Zafer kazanılıp ülke tekrar birleştirildikten sonra on yıl süreyle ekonomik krizle uğraştık. Sonra, 1997 ve 1998'de Vietnam Asya Krizi'nden etkilendi. 2007 ve 2009 arasında ise Küresel Finansal Krizden etkilendik. Bu krizler esnasında yükselen enflasyon, düşen büyüme oranı, iflas eden şirketler, işsizlik, dış ticaret ve yabancı yatırımlarda düşüş ve resesyon gibi çözdüğümüzü sandığımız problemlerin geri döndüğüne şahit olduk. 2007'den itibaren Vietnam'da kişi başına düşen Gayri Safi Milli Hasıla 1000 Amerikan doları düzeyine gelmiştir ve Vietnam orta gelirli ülkeler kategorisine girmiştir. Gene de 1000 dolarlık milli gelir düzeyi halen çok düşüktür. Büyüme oranı yüksek ancak zengin ve fakir, kırsal ve kentsel nüfus arasındaki gelir uçurumu çok büyüktür. Rekabetçilik bakımından da yetersiziz. İşgücünün nitelik düzeyi bakımından da sorunlar yaşamaktayız. İşsizlik hala %10 gibi yüksek bir seviyededir. Altyapı düzeyimiz düşüktür. Hisse ve işgücü borsaları dalgalanmaktadır. Başka bir sorunumuz ise çevredir. Ormanların, nehirlerin ve şehirlerin hasar gördüğünü tespit etmekteyiz. Küreselleşmenin olumsuz etkilerinden de mustaribiz. ABD ve AB gibi ekonomiler bize karşı dumping uygulamalarına başvurmaktadır. AIDS, uyuşturucu kullanımı ve fuhuş gibi sorunlar da mevcuttur. Kimileri bu sorunların piyasa ekonomisinden kaynaklandığını söylemektedir. Diğerleri ise ülke idaresini sorumlu tutmaktadır. Şimdi ülke olarak geleceğe bakmaktayız. 1986'dan bugüne kadar yenilenme sürecinin ilk safhasını tamamlamış bulunuyoruz. Az gelişmiş ekonomi düzeyinden orta gelirli eko-

nomi düzeyine çıktık. Bu noktadan sonra da devam edeceğiz. Bu bağlamda birkaç hedefimiz mevcut. İlk ve en öncelikli hedefimiz, Vietnam'ı 2020 itibarıyla temel endüstrilerini kurmuş bir ülke haline getirmektir. Dinamik karşılaştırmalı avantajlarımızı kullanacağımız stratejiler geliştirmeliyiz. Tarım sektörümüz gelişmiş olmasına rağmen daha da ileri hale getirmeliyiz. Bu bağlamda bio-ürünler de ekonomimiz için gereklidir.

Reform sürecinde rol oynayan belli başlı bazı alanları gözden geçirdik. İlk olarak insanların düşünüş tarzlarında önemli değişiklikler oldu. Artık eski doktrinleri takip eden az insan var. Halkımız şimdi daha çok realist ve daha az doktriner. Geçişe kıyasla daha pratik düşünüyorlar. İkincisi, Vietnam ekonomisi neredeyse bir piyasa ekonomisi durumuna gelmiştir. Gene de bazı ülkeler bizi bir piyasa ekonomisi olarak adlandırmamaktadır. Ayrıca bölgesel kuruluşlarda da aktif rol almaktayız. ASEAN, APEC, WTO gibi örgütlere katıldık ve ABD, Japonya ve AB gibi büyük ekonomilerle ilişkilerimizi normalleştirdik.

Son 25 yılda ekonomimizin bazı temel özelliklerini özetlemem gerekirse, öncelikle sadece ekonomik kalkınmayı değil, aynı zamanda sosyal kalkınmayı da ön plana alan kapsamlı bir kalkınma anlayışı içerisinde olduğumuzu söyleyebilirim. Çevre konusunda problemlerimiz olmakla birlikte, sürdürülebilir kalkınma kavramının Vietnam'da yerleşmekte olduğunu söyleyebiliriz. Ekonomik kalkınmayla birlikte sosyal ilerlemeyi de sağlamaya çalışıyoruz. Yoksulluğu ve zengin-fakir uçurumunu azaltmaya uğraşıyoruz. İnsan kaynaklarımızın gelişmesini sağlamaya çalışıyoruz. Bu faktörler ekonomimizin gelişmesine zemin

hazırlamıştır. Sunumum bu kadar. Teşekkür ederim. Vietnam'a dair sorularınız varsa cevaplayabiliriz. Ondan sonra da kuracağımız işbirliğinin detaylarıyla ilgili konuşabiliriz.

Oytun Orhan:

Öncelikle Vietnam ekonomisine dair bu detaylı sunumunuzdan ötürü teşekkür ederim. Vietnam Türkiye'den çok uzak bir ülke olmasından ötürü, en azından benim açımdan, çok bilinen bir ülke değil. Sunumunuz benim için çok faydalı oldu. Eğer yanlış anlamadıysam Vietnam'ın ekonomik modeli, geçmiş yıllarda yoğun bir şekilde tartışılan Çin modeliyle benzer bir model. Siyasi sistemin olduğu gibi korunması ve bununla birlikte ekonomik sistemin açılmasını öngören bir modelden bahsediyoruz. Haksız mıyım? Vietnam ve Çin modelleri arasında benzerlikler mevcut mu?

İkinci sorum Vietnam'ın ihracatıyla alakalıdır. Vietnam'ın başlıca ihracat pazarları nereler, bunu öğrenmek isterim. Ortadoğu ülkelerine ihracat yapıyor musunuz? Vietnam'ın Ortadoğu'daki çıkarı nedir? Vietnam'ın Ortadoğu'ya artan ilgisinin sebebi nedir?

Son sorum Türkiye-Vietnam ilişkileri üzerine olacak. Bu ilişkilerin düzeyi hakkında bir bilginiz var mı? Ekonomik ilişkilerin mevcut olduğunu öğrendik ancak bu ilişkilerin düzeyini de öğrenmek isteriz. Ayrıca, Türkiye'nin de son yıllarda Ortadoğu, Afrika, Uzakdoğu ve Güneydoğu Asya konusunda açılımları olmuştur. Teşekkür ederim.

Prof. Do Duc Dinh:

Model konusundaki sorunuza cevap olarak, eğer genel kalkınma modeline

bakarsak, Vietnam ve Çin'in reformlarının benzer olduğunu görürüz. Hindistan'a baktığımızda da böyledir; Hindistan yarı planlı ekonomi yarı market ekonomiydi. Fakat kapalı bir ekonomiydi. 1991'de değişim ve reforma başladılar. Ekonomileri liberalleştirildi ve dünyaya entegre oldu. Çin, reform ve açılım adını verdikleri değişime 1978'de başladı. Hindistan, bu sürece liberalleşme, Çin reform, Vietnam ise yenilenme demektedir. Üçü de merkezi planlamadan piyasa ekonomisine giden benzer süreçlerdir. Bununla birlikte, her ülkenin hareket tarzı farklı olmuştur. Çin'de imalat sektörü gelişmiştir. Hindistan'da yazılım sektörü gelişmiştir. Vietnam'da ise tarım sektörü ileridedir. Gördüğünüz gibi, modeller genel anlamda birbirine benzerdir ancak ülkelerin attığı somut adımlar farklılaşmaktadır.

İkinci soru ihracat ile ilgiliydi. Vietnam'ın ihracatının büyük bir kısmı tarım ürünleridir. Pirinç ihracatımız Afrika, Güneydoğu Asya ve Çin'e yönelmektedir. Kahve ihracatımızı ABD, AB ve Japonya'ya yapmaktayız. Aynı zamanda ABD, AB ve Japonya'ya balık da ihraç etmekteyiz. Pirinci daha çok gelişmekte olan ülkelere satarken gelişmiş ülkelere kahve ve balık satmaktayız. Özellikle, Meksika Körfezi'ndeki kazadan beri ABD'ye balık ihracatımız artmıştır. ABD, AB ve Avusturalya'ya giyim, elmas ve ayakkabı gibi ürünler de ihraç etmekteyiz.

Serhat Erkmen:

Petrol de var, değil mi?

Prof. Do Duc Dinh:

On yıl önce petrol en büyük ihracat kalekimizdi. 2 milyar doların üzerinde petrol ihraç ediyorduk. Ancak,

sanırım birkaç yıl içerisinde Vietnam petrol ithal eden bir ülke konumuna gelecek. Ortadoğu ile ilişkilerimizde bu husus önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye ile ilişkilerimiz genel olarak ticaret boyutundadır. İleride petrole olan ihtiyacımız artınca Ortadoğu ile ilişkilerimiz de artacaktır. Bu hususta karşımıza çıkan sorunlardan biri Ortadoğu ülkelerinin ekonomik kalkınma düzeyleri, toplumsal sistemleri, kültürel davranışları gibi konulardaki bilgi eksikliğimiz. Zira eğer Ortadoğu ile yakın ilişkiler kuracaksak bunları bilmemiz önemli. Bu yüzden Ortadoğu üzerine çalışmalarımızı yoğunlaştırdık.

Oytun Orhan:

Diğer Ortadoğu ülkelerini ziyaret etme planlarınız var mı?

Prof. Do Duc Dinh:

Evet var; ancak finansal kısıtlamalardan ötürü tek tek ziyaret etmeyi düşünüyoruz. Geçen sene Dubai'de, Abu

Dhabi'deydik. Körfez Araştırma Merkezi ile mutabakat zabıtları imzaladık. O kurumdan bazı uzmanları Ekim'deki seminer programımıza davet ettik. Bu sene Türkiye'deyiz. Vietnam'daki etkinliklerimiz için Ortadoğu'dan uzmanlar çağırılmayı düşünüyoruz. Gene de, ekonomik durumumuz otuz yıl öncesine nazaran daha iyi olsa bile finansal sıkıntılarımız mevcut.

Hasan Kanbolat:

Sunumunuz ve açıklamalarını için çok teşekkür ederiz. Biz sizlerin Ortadoğu'ya nasıl baktığını da öğrenmek istiyoruz. Hem Vietnam'daki Ortadoğu çalışmalarını öğrenmek istiyoruz hem de kurumunuzun aktivitelerini de daha fazla öğrenmek istiyoruz. Örneğin kurumunuzda bir bilimsel üretim var mı? Dergileriniz var mı? Bu konuda bizi aydınlatırsanız seviniriz. Ayrıca ORSAM olarak kurumunuzla işbirliğini ortak workshop ve konferanslar dışında da geliştirmek istiyoruz. Ortak toplantılar ve ortak yayınlar yapmak istiyoruz. Türkiye ve Türkiye dışında yaptığımız toplantıla-

ra sizlerden de uzman çağırarak isteriz. Ayrıca Profesörün söylediği gibi bir uzman değişimi de sağlayabiliriz. Ortak yayın derken, dergilerimizde makalelerinizi yayımlayabiliriz. Ortak rapor yayımlayabiliriz. Örneğin, Profesörün Vietnam ekonomisi üzerine sunumunun Word hali varsa buradan başlayalım. Vietnam aydınlarının Ortadoğu, Afrika ve Vietnam üzerine makalelerini yayımlamak isteriz. Ayrıca biz aydınlar olarak Türkiye ve Vietnam arasındaki ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla bir ortak Türkiye-Vietnam ilişkileri raporu yazabiliriz. Bu 20-30 sayfalık bir rapor olabilir. Bunu Türkçe, Vietnamca ve

İngilizce yayımlayalım. Böylece bir ilk olur. İki ülke arasındaki ilişkiler şu anda ekonomik düzeydedir. Ama entelektüel düzeyde ilişki hemen hemen bulunmamaktadır. İstiyoruz ki Vietnamlı aydınlar da Türk aydınları daha fazla tanısin. Onun için bu toplantıyı bir ilk kabul edelim ve bundan sonra ilişkileri artıralım. Uzakdoğu'da uzun mesafeye rağmen Türkiye'nin Çin, Japonya ve Güney Kore ile yakın ilişkileri bulunuyor. Hindistan ile de gelişiyor. Neden Vietnam ile de olmasın. Türkiye-Vietnam ilişkileri için biz bir şeyler hazırlarız. Büyükelçilikten de destek alırız sonra sizin de fikirlerinizi katarız.

ORSAM AKADEMİK KADROSU

Hasan Kanbolat
Habib Hüzmüzlü
Doç. Dr. Veysel Ayhan
Doç. Dr. Mehmet Şahin
Doç. Dr. Harun Öztürkler
Doç. Dr. Özlem Tür
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen
Dr. Neslihan Kevser Çevik
Dr. Didem Daniş
Dr. Jale Nur Ece
Dr. İlyas Kamalov
Dr. Bayram Sinkaya
Dr. Süreyya Yiğit
Av. Aslıhan Erbaş Açıknel
Volkan Çakır
Bilgay Duman
Ogün Duru
Oytun Orhan
Sercan Doğan
Nebahat Tanrıverdi
Selen Tonkuş Kareem
Uğur Çil
Nazlı Ayhan
Leyla Melike Koçgündüz
Göknil Erbaş
Aslı Değirmenci
Jubjana Vila

ORSAM Başkanı
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Abant İzzet Baysal Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Gazi Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu Ekonomileri - Afyon Kocatepe Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Ahi Evran Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Galatasaray Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
ORSAM Danışmanı, Avrasya
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Atatürk Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Avrasya
ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
ORSAM Danışmanı, Afrika
ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
ORSAM Yönetici Editörü
ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu & Projeler
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu & Projeler
ORSAM Uzman Yardımcısı, Karadeniz
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden
Dr. Seyfi Kılıç
Kamil Erdem Güler
Çağlayan Arslan

ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı
ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid
Prof. Dr. Hayati Aktaş
Hasan Alsancak
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
Prof. Dr. Ahat Andıcan
Prof. Dr. Dorayd A. Noori
Prof. Dr. Tayyar An
Prof. Dr. Ali Arslan
Başar Ay
Prof. Dr. Mustafa Aydın
Doç. Dr. Ersel Aydın
Doç. Dr. Veysel Ayhan
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı
İtr Bağdadi
Prof. Dr. İdris Bal
Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar
Kemal Beyatlı
Barbaros Binicioğlu
Prof. Dr. Ali Birinci
Doç. Dr. Mustafa Budak
E. Hava Orgeneral Ergin Celasin
Volkan Çakır
Doç. Dr. Mitat Çelikpala
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya
Dr. Didem Daniş
Prof. Dr. Volkan Ediger
Prof. Dr. Cezmi Eraslan
Prof. Dr. Çağrı Erhan
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen
Dr. Amer Hasan Fayyadh
Av. Aslıhan Erbaş Açıknel
Cevat Gök
Mete Göknel
Osman Göksel

Irak Danıştay Eski Başkanı
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
BP & BTC Türkiye, Enerji Güvenliği Direktörü
ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü
Türkiye Tekstil Sanayi İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Bilkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı & Fulbright Genel Sekreteri
ORSAM Ortadoğu Dan., Abant İzzet Baysal Üni., Uluslararası İlişkiler Böl.
ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
İzmir Ekonomi Üni. Öğretim Gör., Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği Böl.
TBMM 24. Dönem Milletvekili
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Müh. Bölüm Başkanı
Irak Türkmen Basın Kenseyi Başkanı
Ortadoğu Danışmanı
Türk Tarih Kurumu Başkanı
Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı
23. Hava Kuvvetleri Komutanı
ORSAM Danışmanı, Afrika
Kadir Has Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
İstanbul Şehir Üniversitesi Rektörü
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
İzmir Ekonomi Üniversitesi, Ekonomi Bölümü
Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Ankara Üniversitesi ATAUM Müdürü, SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü
ORSAM Ortadoğu Dan., Ahi Evran Üni., Uluslararası İlişkiler Böl. Başkanı
Bağdat Üniversitesi, Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
Irak El Fırat TV Türkiye Müdürü
BOTAŞ Eski Genel Müdürü
BTC ve NABUCCO Koordinatörü

Timur Göksel
 Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani
 Habib Hümmüzlü
 Numan Hazar
 Doç. Dr. Pınar İpek
 Dr. Tuğrul İsmail
 Dr. İlyas Kamalov
 Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
 Doç. Dr. Şenol Kantarcı
 Selçuk Karaçay
 Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu
 Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman
 Yrd. Doç. Dr. Şaban Kardeş
 Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli
 Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
 Prof. Dr. Erol Kurubaş
 Prof. Dr. Talip Küçükcan
 Arslan Kaya
 Dr. Hicran Kazancı
 İzzettin Kerküklü
 Doç. Dr. Mustafa Kibaroglu
 Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa
 Prof. Dr. Mahir Nakip
 Doç. Dr. Tark Oğuzlu
 Prof. Dr. Çınar Özen
 Murat Özçelik
 Doç. Dr. Harun Öztürkler
 Dr. Bahadır Pehlivan Türk
 Prof. Dr. Victor Panin
 Doç. Dr. Firat Purtaş
 Prof. Dr. Suphi Saatçi
 Ersan Sarıkaya
 Dr. Bayram Sinkaya
 Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
 Dr. Aleksandr Sotnichenko
 Dr. İrina Svistunova
 Doç. Dr. Mehmet Şahin
 Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
 Mehmet Şüküroğlu
 Doç. Dr. Oktay Tanrısever
 Prof. Dr. Erol Taymaz
 Prof. Dr. Sabri Tekir
 Dr. Gönül Tol
 Doç. Dr. Özlem Tür
 M. Ragıp Vural
 Dr. Ermanno Visintainer
 Dr. Umut Uzer
 Prof. Dr. Vatanyar Yagya
 Dr. Süreyya Yiğit

Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
 Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı
 Emekli Büyükelçi
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ORSAM Avrasya Danışmanı
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Vodafone Genel Müdür Yardımcısı (Türkiye)
 Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Fatih Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek, Kırgızistan)
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
 KPMG, Yeminli Mali Müşavir
 Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
 Kerkük Vakfı Başkanı
 Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Bağdat Üniversitesi Rektörü
 Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektör Vekili
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Ankara Üniversitesi, SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Türkiye Cumhuriyeti Bağdat Büyükelçisi
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üni. İktisat Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya)
 Gazi Üni. Uluslararası İlişkiler Bölümü TÜRKSOY Genel Sekreter
 Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
 Türkmeneli TV – (Kerkük, Irak)
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Atatürk Üniversitesi
 Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
 St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 Rusya Strateji Araş. Merk. Türkiye-Ortadoğu Araş. Masası Uzmanı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üni. Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Enerji Uzmanı
 ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampüsü Rektör Yardımcısı (KKTC)
 İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
 Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü (ABD)
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
 2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
 Vox Populi Direktörü (Roma-İtalya)
 İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
 St. Petersburg Şehir Par. Milletvekili, St. Petersburg Üni. (Rusya Fed.)
 ORSAM Avrasya Danışmanı

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık
 Bülent Aras
 Tayyar Arı
 İlker Aytürk
 Recep Boztemur
 Katerina Dalacoura
 F. Gregory Gause
 Fawaz Gerges
 Ahmet K. Han
 Raymond Hinnebusch
 Rosemary Hollis
 Bahgat Korany
 Peter Mandaville
 Emma Murphy

Orta Doğu Teknik Üniversitesi
 Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
 Uludağ Üniversitesi
 Bilkent Üniversitesi
 Orta Doğu Teknik Üniversitesi
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Vermont Üniversitesi (ABD)
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Kadir Has Üniversitesi
 St. Andrews Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 City Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 George Mason Üniversitesi (ABD)
 Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
 Hasan Kanbolat
 Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
 Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen

ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
 ORSAM Başkanı
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ORSAM Dan., Ahi Evran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Böl. Başkanı

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Mithatpaşa Caddesi 46/6 Kızılay-ANKARA
Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr